

„Most” és „akkor”

Néhány szó a tudásról és a kijelentésről

1. Hitünk szerint a Biblia Isten kijelentése, más szóval kinyilatkoztatása. Ez az állítás az újkori racionalizmus óta kibontakozó nyugati gondolkodás számára teljességgel elfogadhatatlan.
2. A modern racionalizmus ugyanis azzal érvel, hogy a tudás egyetlen ismérve a bizonyíthatóság. Ha tehát a keresztyén üzenet nem tudja igazolni önmagát, ez egyúttal azt is jelenti, hogy állításai nem igazak.
3. De vajon valóban így van e? Vajon az igazság megismerésére való igény csak addig terjedhet, ameddig valamely állítás racionálisan végérvényesen igazolható? Ez azt jelentené, hogy az emberi megismerésnek és tudásnak le kellene szűkülnie a fizikai törvényszerűségek bizonyítható világára, s le kell mondania arról az igényéről, hogy önmaga létének átfogó jelentését kutassa.
4. Amikor a keresztyének azt állítják, hogy létezik kijelentés, akkor ezzel azt mondják, hogy a., a racionális igazolhatóság kritériuma nem jelentheti a lét teljességének megértéséről való lemondást, b., igenis létezik olyan tudás és ismeret, amely nem valamely racionális erőfeszítés révén válik elérhetővé, hanem amely az ember számára megnyíló tudás.
5. Ez az ember számára megnyíló tudás a kijelentés. A kijelentésnek, mint az ismeret forrásának elfogadása mögött az a meggyőződés rejlik, hogy a., az emberi léthelyzet önmagában érthetetlen és értelmetlen, b., csak Isten megismerése által juthat el az ember önmaga létének jelentéséhez, c, Isten csak akkor ismerhető meg, ha Ő ismertté teszi önmagát az ember számára. A kijelentés az Isten által az ember számára megnyitott tudás az emberi lét jelentéséről.
6. A kijelentésnek, mint a legfőbb tudás forrásának az elfogadása természetesen nem jelenti az emberi racionalitásnak, mint Isten ajándékának az elutasítását. A kijelentés elfogadása azt a beismerést és felismerést jelenti, hogy az emberi racionalitás nem képes a lét jelentésének a megragadására. Más szavakkal: az emberi racionalitás által a mindenkor jelenben elérhető tudás elégtelen a valóságos emberi léthelyzet átfogó értelmezésére.
7. Valóban, az Isten által az embernek adott megismerési képesség hálára indító és bámulatra méltó, s a tudományos gondolkodás jövője ma még beláthatatlan eredményeket hozhat. Ám mégis könnyen belátható, hogy a teremtett világ törvényszerűségeinek mind magasabb szintű megismeréséből még messze nem következik annak megismerése, hogy ki is valójában az a lény, az ember, akiben és aki által a megismerés folyamata zajlik, s mi is történik valójában a megismerés folyamatában.
8. A kérdés nem az, hogy mit tesz az ember, miközben a tudomány eszközeivel még megismerhetőbbé teszi a valóságot, és ennek segítségével a maga képére formálja külső környezetét, hanem az, hogy mi is történik az emberrel, miközben ezt teszi? Ez a kérdés azonban racionálisan megválaszolhatatlan, hiszen nem áll rendelkezésünkre olyan értelmezési keret, amelyhez viszonyítva megválaszolható lenne, hogy mi is az ember történelmének az értelme.
9. Ám ugyanakkor ebből nem feltétlenül következik az, hogy az egészre vonatkozó tudás igénye már eleve irracionális, vagy hogy le is kell mondanunk az egészre vonatkozó értelem megismeréséről.

10. A keresztyénség napjainkban a történelemnek egy olyan periódusán megy át, amelyben az egészre vonatkozó tudásigény feladása a jellemző.
11. A kijelentés elfogadása a keresztyénség részéről egész egyszerűen azt az igényt jelenti, hogy az ember nem élhet értelmes életet, ha csak a bizonyítható racionalitás határain belül tudja magát értelmezni. Kell egy tágabb értelmezési keret, amelyben az emberi történelem teljessége értelmet nyer.
12. Ez a kijelentés. A tartalma pedig a legtömörebben a János 3: 16-ban van összefoglalva: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz öbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.”
13. Eszerint tehát a kijelentés az emberről és a világról szól. Súlyos tévedés azt feltételezni, hogy a kijelentés valamilyen, az embertől független zűrzavaros tartalmak gyűjteménye.
14. A kijelentés az emberi önmegismerés számára megnyitott tudás arról, hogy mi a történelem teljességének az értelme. A „történelem” fogalma nem azt jelenti, hogy az embernek van a múltból tudása, hanem azt, hogy az emberi létmód mindig történés, amelynek idői kiterjedése van. Ezért az idézett Ige nem csak arról szól, hogy mit tett Isten a múltban (Fiát adta), hanem arról is, hogy ez mit jelent az ember jövőjére nézve.
15. A kijelentésben az ember számára megnyitott tudás abban áll, hogy ismertté teszi az ember történetének jelentését az ember számára, mégpedig a végkifejlet felől. A kijelentés attól kijelentés, hogy az idő zártságban, vagyis a jövőt illetően mindig is vakságban élő ember számára megnyitja a jövő horizontját, hogy az ember az így kapott ismerettel mintegy képes legyen az Istenben adott jövő felől értelmezni önmaga történetét a mindenkor jelenben.
16. Ám ugyanakkor ez nem jelenti az emberi létmód, azaz a történetiség felfüggesztését. Az ember mindig is az idő fogságában él, miközben a kijelentésben adott tudás által az Istennel való örök közösség részeként értelmezheti életét. Ez adja életének a feszültségét. Ezt érzékletesen szemlélteti a jól ismert Ige az I. Kor.13:12-ből: „Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre. Most töredékes az ismeret, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert az Isten.”
17. Az Ige két alapvető szava a „most” és az „akkor”. Az „akkor” a jövőre utal, mint olyan létebeli állapotra, amelyben az ember ismerete létének értelméről teljességre jut. A történelem értelme tehát az, hogy az ember teljességgel Isten által rendelt önmagához jusson.
18. A kijelentés nem más, mint a „most”-ban élő ember számára Istentől adott ismeret arról, hogy mi „lesz akkor”. Ez az ismeret azonban még töredékes, ám ennek ellenére mégis a legtöbb, amit tudhatunk az emberről, s így önmagunkról.
19. Ennek a történetnek az értelme, mint minden történeté, csak a vége felől érthető meg. Azért töredékes az ismeretünk, mert még nem értünk a történet végére. Ám mégis, már a „most”-ban tudhatunk arról, hogy a történet egységes, irányultsága van, elrendeltsége van. Ezért a „most”-ban már ott van az „akkor”, a jelenben már benne van a jövő. A kijelentés nem más, mint elővételezett tudás az Isten által elrendelt jövőről.
20. Nem arról van tehát szó, hogy van az élet, aztán majd jön az örök élet, hanem arról, hogy már az e világi élet is része az Isten által rendelt lét (örök élet) teljességének. A kinyilatkoztatás Isten által adott tudás arról, hogy az e földi emberi lét része egy Isten által adott teljességnek, amelyet ugyan nem látunk még teljes tisztaságában, ám amelyben mégis részesülhetünk.

21. A történelemben, az idő fogságában élő ember mindig is a „most” és az „akkor” feszültségében él, s a hitre jutás nem más, mint az „akkor” fényében felismerni a „most” értelmét. A hitlenség pedig folytonos jelen idejűség az „akkor” nélkül. Ha elvesz az „akkor”, akkor értelmezhetetlenné válik a „most”. Ma az értelemvesztés korszakában élünk. Ezt hívják hitlenségnek.
22. Miután Isten az embert saját történetiségén keresztül vezeti a kijelentésben adott igazság felismerése felé, a keresztyénség jól teszi, ha a kijelentés fényében rámutat a mindenkori jelen átmeneti jellegére. Ha nem az Istenben adott jövő felől értelmezi a jelent, akkor könnyen válhat a „most” foglyává, a mindenkori jelen vallásos dekorációjává.